

Leven in een wereld vol wonderen

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

Schriftlezing Oude Testament: Psalm 104

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 6, 25-34

Inleiding

Het is zondag Jubilate. In Psalm 104 wordt de heerlijkheid van God als zichtbaar in de schepping bezongen. Het is een uitbundig loflied met een kosmische betrekingskracht, dat de grenzen van volken, talen of religies lijkt te overstijgen. Deze dienst heeft een bijzonder karakter omdat de verwerking grotendeels is gebaseerd op de ervaringen van ons gemeentelid Annemiek Nijdam, die van juni 2017 tot september 2018 een grote reis maakte door Zuid Afrika, Australië, Tasmanië, Nieuw Zeeland en Tonga. Terwijl wij deze viering voorbereiden konden wij niet weten dat er juist deze week een alarmerend rapport zou worden gepubliceerd waarin wordt vastgesteld dat een miljoen dier- en plantensoorten met uitsterven wordt bedreigd.

Thema: Leven in een wereld vol wonderen.

Gemeente van Christus,

in Psalm 104 wordt een loflied op een soeverein God gezongen in de vorm van een zonnehymne.¹ Dat lied is een *eye opener*. Wie Gods heerlijkheid zoekt, moet om zich heen naar de schepping kijken en beseffen daar zelf deel van uit te maken. En dan ontdek je het. Je kunt het niet voor jezelf houden. Gods zegeningen gaan naar allen uit, zonder onderscheid, zoals de stralen van de zon alles en iedereen bereiken. Israël kende het begrip natuur niet. Er werd niet over gesproken als iets tegenover de mens, alsof de mens daar los van stond. Dieren werden niet 'los' gezien, als vreemde soorten, maar parallel; planten waren met hun bloemen een spiegel, een gelijkenis voor de mens.

De wereld was voor de oude Israëliet veelmeer een gebeuren dan een te analyseren zijn of bestaan op zichzelf. Er bestond geen natuur als een tegenover voor de mens om te onderzoeken, in kaart te brengen en te exploiteren met het doel om er zelf beter van te worden en daarna als uitgeput stukje aarde achter te laten. In de psalm die Gods heerlijkheid bezingt maakt de mens onlosmakelijk zelf deel uit van een totaal, een geheel dat in harmonie is. De mens is niet meer en niet minder dan een deeltje van dat alles wat God ordent en onderhoudt. En zelfs Leviathan, de oerdraak, in de oudheid ook wel voorgesteld als een gevaarlijke gigantische zeeslang, in de moderne tijd vaak geassocieerd met de walvis,² bestaat in de fantasie van de dichter voor God om ermee te spelen, als met een schattig hondje.

Op een wijze die de meesten van ons naïef zouden vinden veronderstelde men eenvoudigweg dat je als mens deel uitmaakte van een door God gewilde werkelijkheid. De hele wereld werd immers door Gods daden gedragen en beheerst. Alle creaturen leven in dat licht en zijn op die verzorgende God gericht, of zij het beseffen of niet.

Behalve de levensbron is God in dit beeld de grote architect. Hij zet zijn schepping op als een tentdoek. De oervloed wordt door God gecommandeerd en tot staan gebracht, zoals een veldheer zijn troepen beveelt. Zo ontstaat een bonte wereld, waarvoor God zorgt als een verstandig econoom. Verkwikkend water bereikt de dorstige velden en dieren op het goede moment. Als een liefdevol vader verdeelt God gaven, drinken en voedsel, over al zijn kinderen, de schepselen, mens en dier, precies naar dat zij die nodig hebben, niet teveel en niet te weinig.

De macht van deze hemelse Vorst is liefdemacht. De hele schepping ligt voor hem open en weerspiegelt zijn heerlijkheid. Al wat leeft is van hem afhankelijk. Zonder deze God zou leven niet mogelijk zijn. Zo is hij de Schepper, als een warme gloed, een liefdevolle glans, die iedere dag opnieuw doet opstaan en leven.

Wij, kwetsbare mensen, leven in een onvoorstelbaar veelsoortige en plurale wereld, die ondanks al die verscheidenheid, fundamenteel één is. Al dat leven speelt zich af onder één en dezelfde zon, die machtige ster, die precies goed staat, beter gezegd die wij op precies de goede afstand omcirkelen om het leven te laten ontstaan in al die prachtige variaties zoals wij die kennen.

Psalm 104 ziet overal in heel die bonte schepping in elkaar grijpende vormen van beweging. Het kwam in de tijd dat dit lied geschreven werd niet in mensen op dat diersoorten zouden kunnen worden uitgeroeid, laat staan planten. Dit is niet een lied dat alleen in Israël gezongen is. Bijbelgeleerden hebben gewezen op overeenkomsten met de Egyptische zonnehymne van Echnaton. Deze farao, die leefde in de 14^e eeuw v.Chr., brak abrupt met het veelgodendom. Hij was de enige farao die koos voor het monotheïsme. Het symbool dat hij koos voor de god die hij vereerde was de zonnescijf. Zichzelf zag hij als de zoon van die God. Echnaton werd door weinig Egyptenaren begrepen. Meteen bij zijn dood werden de oude goden in ere hersteld, de

machtsstructuren van de priesterkaste hersteld. De projecties van hun belangen weerspiegelden zich in een veelgodendom ten koste van mensen, zoals vandaag de economische wetten schijnbaar autonoom al wat leeft aan elkaar doet opbranden in een rusteloze, eindeloze consumentendans van begeren.

U weet het: Het gaat niet goed met de biodiversiteit van de aarde. Juist deze week verscheen dat alarmerende rapport waarin wordt vastgesteld dat een miljoen dier- en plantensoorten met uitsterven wordt bedreigd.³ Nu zijn er altijd al kwetsbare soorten verdwenen en nieuwe krachtiger soorten ontstaan. Dat is niet nieuw. Het leven beweegt. Het verandert. Het past zich aan. Het profiteert van gunstige omstandigheden. De meesten van ons zijn langer dan onze ouders. Gemiddeld leven wij langer. Het leven ontwikkelt. Het evolueert. Dankzij het verdwijnen van de dinosauriërs konden de zoogdieren groot worden. Maar wat er nu gebeurt is dat één van de vele varianten van het leven de andere verdringt op een ongekende schaal. De mens heeft met de techniek een monster gecreëerd dat hijzelf niet de baas kan. De natuur is de afgelopen 200 jaar steeds meer als een wingewest geobjectiveerd en geëxploiteerd. Eeuwenlang kon de mens zonder al te grote schade samenleven met de andere soorten. Die tijd is nu voorbij. We zijn te goed geworden in onze roofbouw die wij op onze moeder aarde plegen.

Het wordt tijd dat wij ons zorgen gaan maken, niet over wat we zullen eten of drinken of over onze kleding. Dat komt wel goed. Dat is al goed. Het wordt tijd dat wij ons zorgen gaan maken over de vogels in de lucht en de lelies, hoe ze groeien in het veld en die de goede God met zoveel zorg heeft bekleed.

Fundamenteel is het besef dat wij deel uitmaken van het geheel. Dan zijn er volop kansen voor verandering.

Er is nog tijd om de veldbloemen terug te laten komen in de landbouwgebieden, zodat insecten terug zullen komen en de vogels voldoende te eten hebben. De roofoconomie kan nog worden tegengehouden bij de oerwouden. We kunnen investeren in het opruimen van de plastic soep in de oceanen.

Er is een prachtige tekst in het profetenboek Maleachi over mensen die worden verlost van hun eigen kortzichtigheid en die een radicaal andere vreugde in het leven ontdekken. Als de zon der gerechtigheid over mensen opgaat verheugen zij zich in de schepping als kalveren die lang op stal hebben gestaan en die naar buiten de wei in mogen. Maleachi zegt:

...voor jullie die ontzag voor mijn naam hebben zal de zon stralend opgaan, de zon die gerechtigheid brengt en genezing in haar vleugels draagt. Huppelend als kalveren die op stal hebben gestaan zullen jullie naar buiten komen.⁴

Laten we naar buiten gaan, uitgaan de wereld in, niet om nog meer te roven, maar om iets terug te geven en onszelf opnieuw te leren zien als een kostbaar stukje van een kostbaar geheel.

Amen.

Uitzending en zegen

Als jullie vanhier gaan, geniet van al het goede dat je gegeven wordt. Maar vergeet niet ook iets terug te geven.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met jullie allen.

Noten

¹Kraus, H.-J., *Biblischer Kommentar Altes Testament*, XV/2, *Psalmen*, Neukirchen/Vluyn 1989, 876-887.

²Met het woord Livyatan wordt een uitgestorven walvisgeslacht aangeduid dat 12 miljoen jaar geleden leefde in wat nu een woestijn in het huidige Peru.

³Trouw, 7 mei 2019.

⁴Maleachi 3,20 (NBV 2004).



Dit werk valt onder een Creative Commons “Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal” Licentie.

